

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2013

Irena Trmalová

Týrané a zneužívané děti jako sociálně pedagogický problém

Irena Trmalová

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Institut mezioborových studií Brno

akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Irena TRMALOVÁ**

Osobní číslo: **H098102**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Týrané a zneužívané děti jako sociálně pedagogický problém**

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracované podle pokynů obsažených materiálů IMS „Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách“ (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- **klasifikaci možných hrozeb pro dítě**
- **hledání odpovědi na otázky z jakých příčin dochází k týrání a zneužívání**
- **možnost sociální pedagogiky při nápravě tohoto stavu**

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná / elektronická**

Seznam odborné literatury:

DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kolektiv: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Grada Publishing, 1995.

ELLIOTOVÁ, M.: Jak ochránit své dítě. Praha: Portál, 1991.

Kolektiv autorů: Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém. Praha: Ireas, 2007.

ŠPECIÁNOVÁ Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Lenka Součková

Institut mezioborových studií

Datum zadání bakalářské práce:

8. dubna 2011

Datum odevzdání bakalářské práce:

30. dubna 2013

V Brně dne 8. dubna 2011

doc. Ing. Antonín Řehoř, CSc.
vedoucí ústavu

PhDr. Miloslav Jůzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné,
- na bakalářské práci jsem pracovala samostatně a použitou literaturu jsem citovala. V případě publikace výsledků budu uvedena jako spoluautor.

Irena Trmalová

V Brně .....

Podpis: .....

ABSTRAKT:

Téma bakalářské práce je „Týrané a zneužívané děti jako sociálně pedagogický problém“. Popisuje tělesné, psychické a sexuální zneužívání, syndrom CAN, vztah mezi školní a sociální pedagogikou, jaké jsou možnosti při odhalování případů a kategorie možných pachatelů. Dále bude v práci obsaženo vyhodnocení výzkumu na základě dotazníkového šetření.

Klíčová slova: Týrání, zneužívání, CAN, školní a sociální pedagogika, násilí.

ABSTRACT:

This topic is about „Child abuse as a social and pedagogical problem“. In this bachelor's work is described physical, mental and sexual abuse, CAN syndrome and relationship between school and social pedagogy. At last will be describe results of research from questionnaire.

Keywords: Child abuse, syndrome CAN, school and social pedagogy, violent.

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Lence Součkové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Ráda bych poděkovala i své rodině za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Irena Trmalová

OBSAH

ÚVOD	9
<i>I. TEORETICKÁ ČÁST</i>	10
1. Základní aspekty dané problematiky	11
1.1 Tělesné a psychické týrání.....	11
1.2 Sexuální zneužívání.....	12
1.3 Zvláštní formy týrání a zneužívání	14
2. Syndrom CAN	15
2.1 O syndromu CAN	15
2.2 Rizikové faktory syndromu	16
2.3 Následky syndromu CAN.....	18
3. Příčiny vzniku týrání a zneužívání	20
3.1 Ovlivňující faktory.....	20
3.2 Kategorie možných pachatelů	21
3.3 Týrání a zneužívání jako trestný čin	23
4. Školství	24
4.1 Školní a sociální pedagogika	24
4.2 Vzdělávání pedagogů v oblasti prevence	25
4.3 Oprávnění a povinnosti pedagogů	26
<i>II. PRAKTICKÁ ČÁST</i>	28
5. Empirický výzkum	29
5.1 Popis prostředí	29
5.2 Analýza dat získaná dotazníkovým šetřením	30
5.3 Empirická stat'	41
ZÁVĚR	43
RESUMÉ	45
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	46
SEZNAM PŘÍLOH	48

ÚVOD

„Nad zlato dražší klenot jest dítě, ale nad sklo křehčejší, rozraziti se neb naraziti snadně může, a škoda odtud nenabytá.“

J. A. Komenský

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma: ***Týrané a zneužívané děti jako sociálně pedagogický problém.***

V dnešní době se bohužel počet týraných a zneužívaných dětí neustále zvyšuje. Denně se o tom doslyšíme z televize, novin a dalších médií. Většina reportáží je doprovázena autentickými záznamy nebo fotodokumentací. Záběry nám jasně ukazují a dokazují, jak krutě může být a je zacházeno s dětmi. Aniž by se nad tím člověk musel zamýšlet, takřka okamžitě mu naskočí otázka: „Jak jen to je možné, že se v dnešní vyspělé společnosti toto děje?“ Bakalářskou práci tvoří pět kapitol. Čtyři jsou teoretické, pátá je praktická – výzkumná.

První kapitola vymezuje základní aspekty dané problematiky, definuje tělesné a psychické týrání, sexuální zneužívání a zvláštní formy týrání a zneužívání.

Druhá kapitola se podrobněji věnuje syndromu CAN, vymezuje rizikové faktory syndromu a popisuje jeho následky.

O příčinách vzniku týrání a zneužívání pojednává třetí kapitola. Ta je zaměřena především na ovlivňující faktory, kategorii možných pachatelů ale také definuje týrání svěřené osoby a zneužívání svěřené osoby jako trestný čin.

Školství, to je název čtvrté kapitoly, která popisuje rozdíl mezi školní a sociální pedagogikou a vztah mezi nimi. Dále je zaměřena na vzdělávání pedagogů v oblasti prevence a na oprávnění a povinnosti pedagogů.

Bakalářskou práci uzavírá pátá kapitola, která je praktickou, empirickou částí. Popisuje zkoumané prostředí a analyzuje data získaná dotazníkovým šetřením. Toto dotazníkové šetření bylo provedeno s žáky a vybranými pedagogickými pracovníky základní školy. Vyhodnocení těchto šetření je popsáno v závěru.

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jak se týrané a zneužívané děti projevují ve společnosti, školním prostředí, mezi vrstevníky a mezi dospělými, jaký vliv mají dané skutečnosti na jejich psychiku a jejich další vývoj.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. Základní aspekty dané problematiky

Tato úvodní kapitola nás seznámí se základní problematikou, definuje tělesné týrání, psychické týrání, sexuální zneužívání a v neposlední řadě také zvláštní formy týrání a zneužívání.

Žijeme v době, kdy se tato slova, která jsou bohužel spojena s hrůznými činy, denně skloňují nejen v médiích. Lidé se v tomto případě dělí na dvě skupiny. První skupina je ta, která proti tělesnému a psychickému týrání všemožně bojuje, snaží se ho eliminovat. Druhá skupina zase velice ráda toto slovo používá, přesto, že k samotnému týrání nedochází. Velmi často můžeme slyšet: „On(a) mě psychicky týrá.“ Lidé se, bohužel, někdy rádi za toto slovo schovávají. O týrání bylo napsáno spousty definic. Když se mě někdo zeptá, co se mi vybaví, při vyřčení tohoto slova, tak je to jediné – ubližování.

1.1 *Tělesné a psychické týrání*

Tělesné týrání je fyzické zranění dítěte či selhání při jeho prevenci nebo fyzické utrpení dítěte, včetně úmyslné otravy anebo udušení, pokud existuje konečný důkaz či důvodné podezření, že bylo spácháno vědomě nebo mu vědomě nebylo předem zabráněno. Tělesné týrání lze dělit na týrání aktivní a pasivní povahy.¹

Tělesné týrání aktivní povahy zahrnuje všechny akty násilí na dítěti. Jde o týrání s následným poraněním, kdy poranění vzniklo v důsledku bití, popálení, opaření, trestání a selháním ochrany dítěte před násilím. Dále sem patří týrání dětí, které nemá bezprostřední známky tělesného poranění, ale děti jsou zasaženi utrpením způsobeným dušením, otrávením či jinými podobnými skutečnostmi. Dítě i osoba pečující o dítě v těchto případech často uvádí nepravděpodobné zdůvodnění vzniku poranění a dítě často nechce o způsobeném poranění hovořit.²

Oproti tomu *tělesné týrání pasivní povahy* se vyznačuje nedostatečným uspokojením alespoň nejdůležitějších tělesných potřeb dětí a to i v návaznosti na psychické

---

¹ ŠPECIÁNOVÁ, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003 ISBN: 80-86131-44-0

² ŠPECIÁNOVÁ, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003 ISBN: 80-86131-44-0

a sociální potřeby. Jde o úmyslné ale i neúmyslné neposkytování péče, které se vyskytuje u rodičů značně zaostalých, u rodičů s psychickými poruchami. Do této skupiny lze zařadit též opomenutí v péči o dítě, které vyústí v jeho poranění či smrt. V uvedených případech dítě neprospívá, je zanedbané a vyznačuje se nedostatečným rozvojem v mnoha oblastech. Nejzávažnějším důsledkem je zpustnutí dítěte, v krajním případě smrt dítěte.³

Psychické týrání patří mezi další druhy ubližování a týrání. Spočívá v takovém jednání, které má závažný, nepříznivý vliv na citový vývoj a chování dítěte. Může mít formu slovních útoků na sebevědomí dítěte, opakovaného ponižování, odmítání či zavrhování dítěte. Jedná se ale i o případy, kdy je dítě vystavováno závažným domácím konfliktům, je násilně izolováno anebo kontrolováno s cílem vyvolat pocit citového ohrožení. Může být podrývána sebedůvěra nebo sebevědomí dítěte opakovaným urážením nebo podceňováním. Rodiče též mohou klást na dítě vysoké nároky, které dítě není schopno splnit. Následkem toho jsou rodiče neustále nespokojeni, ať už jde o sportovní výkony, školní výsledky, či jakékoliv další výkony dítěte. Dítě tak nabývá dojmu, že nikdy nebude pro rodiče dost dobré.⁴

Dle Elliotové (1995) „*psychické týrání nebývá obvykle snadno odhalitelné, protože se odehrává kdesi uvnitř v srdci a mysli dítěte.*“⁵

Psychické týrání obsahuje dvě složky – **aktivní a pasivní**. **Aktivní složka** zahrnuje cílené, záměrné a účelové jednání. Patří sem především nadávky, ponižování, strašení, agrese a dnes, bohužel, stále se rozšiřující šikana.

Pokud je absence něčeho, co by se správně mělo dítěti dít, tak je to **složka pasivní**. Důsledkem toho nejsou uspokojovány základní potřeby dítěte, tím může dojít až k psychické deprivaci dítěte.

1.2 Sexuální zneužívání

V dnešní době můžeme najít spoustu definic sexuálního zneužívání.

Elliotová (1995) ho ve své knize definovala takto: „*Sexuálním zneužíváním dítěte se rozumí využívání osoby mladší patnácti let k získávání sexuálních požitků, uspokojení, či jiného*

---

³ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN: 80-7169-192-5

^{4 4} ŠPECIÁNOVÁ, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003 ISBN: 80-86131-44-0

⁵ ELLIOT. M.: Jak ochránit své dítě. 1, vyd., Praha: Portál, 1995. 173s. ISBN: 80-7178-034-0

prospěchu osobou plnoletou, zpravidla výrazně starší. Je-li však dítě na osobě, jež je zneužívá závislé (zpravidla to bývají rodiče, učitel, apod.), prodlužuje se věková hranice, kdy hovoříme o zneužívání až do osmnácti let.“⁶

Podle Zdravotní komise Rady Evropy z roku 1992 zní definice takto:

„Sexuální zneužívání je nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, kdo dítě zneužívá.“⁷

Špeciánová (2003) ve své knize rozděluje **sexuální zneužívání** na tzv. **bezdotykové** (není použito tělesného kontaktu) a tzv. **dotykové** (které se vyznačuje tělesným kontaktem). Rozdělení dle Špeciánové (2003) tedy vypadá takto:

Do bezdotykové formy sexuálního zneužívání patří:

- exhibicionismus, při kterém dospělý ukazuje své genitálie a často upřednostňuje jako cíl této aktivity děti
- harrasment, což je znepokojování a zneklidňování dítěte slovními výpady, poplácáváním po zadku, tisknutím k sobě v případě že chování dospělého má sexuální podtext
- obscénní telefonické hovory
- přinucení dítěte k obnažení a fotografování nebo k prohlížení si časopisů s pornografií

Do dotykové formy sexuálního zneužívání spadá zejména:

- jednání, při kterém dospělý dítě líbá, osahává na erotogenních zónách toto jednání je často doprovázeno slovními útoky
- sexuální útok, kdy dospělý, za užití síly a často při obraně oběti, dítěte dotýká na jeho erotogenních zónách, mazlí se s ním a poškozuje ho tím, že do něj vniká např. prstem, jazykem či předměty
- znásilnění, které spočívá ve vynuceném vniknutí do vagíny, konečníku či úst dítěte penisem
- incest, který je definován jako sexuální aktivita mezi dvěma osobami, jimž není zákonem dovoleno uzavřít sňatek
- intrafemurální pohlavní styk (styk mezi stehna)

---

⁶ ELLIOT. M.: Jak ochránit své dítě. 1, vyd., Praha: Portál, 1995. 173s. ISBN: 80-7178-034-0

⁷ http://www.zachranny-kruh.cz/kriminalita/sexualni_zneužívání_deti_2.html

- komerční sexuální zneužívání, což může být dětská pornografie, dětská prostituce nebo obchod s dětmi za účelem sexuálního zneužití

Dětská pornografie bývá definována jako jakýkoliv zvukový nebo obrazový materiál, který používá děti v sexuálně implicitním komplexu.⁸

1.3 Zvláštní formy týrání a zneužívání

Do této skupiny lze zařadit: systémové týrání, organizované zneužívání dětí a sexuální turismus, dále ještě rituální zneužívání.

Systémové týrání se vyznačuje druhotným ubližováním dítěti. To znamená, že dítěti, které je týrané dále ubližuje ten, u koho dítě hledá pomoc. Děje se tak v rodinách, kde dítě marně hledá pomoc. Pak také u soudu a na policii při několikrát opakovaném výsledku, kdy je dítě vystaveno velkému stresu z nejen dané situace, ale také z vlastních vzpomínek. Týrání dětí se může objevit i na školách formou přetěžování dětí.⁹

Organizované zneužívání dětí představuje především případy závažných forem sexuálního zneužívání s rostoucím důrazem na jeho organizovanost. Organizovanost přesahuje hranice města, země či kontinentu. Vedle dětské prostituce lze do této skupiny řadit i dětskou pornografii v kontextu se sexuální turistikou a nový typ obchodních aktivit, ve kterých dítě vystupuje jako zboží.¹⁰

Dle Vaníčkové a kol. (1999) je **rituální zneužívání** definováno jako zacházení s dětmi, které se uskutečňuje v souvislosti se symboly, jež mají náboženskou, magickou či nadpřirozenou charakteristiku a jsou součástí určitého organizovaného společenství. Nemusí se však vždy jednat o skupinový jev a nelze předjímat, jak se bude zneuživatel k dítěti chovat. Vyzývání těchto symbolů a provozování aktivit je užíváno též k nahnání strachu dítěti.¹¹

---

⁸ ŠPECIÁNOVÁ, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003 ISBN: 80-86131-44-0

⁹ http://www.zachranny-kruh.cz/kriminalita/zvlastni_formy_tyrani_a_zanedbavani.html

¹⁰ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN: 80-7169-192-5

¹¹ Vaníčková, E., Hajd-Mousová, Z., Provazníková, H.: Násilí v rodině: Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1995. s. 47. ISBN 80-7184-008-4.

2. Syndrom CAN

Syndrom CAN představuje závažný společenský problém, jehož podstatou je hrubý, odmítavý, ponižující přístup k dítěti. Ohrožuje nejen jeho zdraví, ale i jeho důstojnost. Tato kapitola syndrom definuje syndrom CAN, popíše rizikové faktory syndromu ale také jeho následky.

2.1 O syndromu CAN

CAN (Child Abuse and Neglect) je anglosaská zkratka, kterou je v současnosti obecně označováno týrání, zneužívání a zanedbávání dětí. Syndrom CAN je obvykle definován jako poškození fyzického, psychického nebo sociálního stavu a vývoje dítěte, které vzniká v důsledku jakéhokoli nenáhodného jednání rodičů nebo jiné dospělé osoby a které je v dané společnosti nebo kultuře hodnoceno jako nepřijatelné.¹²

Pojem syndromu CAN se formoval postupně. V roce 1962 popsal lékař C. H. Kempe „syndrom bitého dítěte“ (Battered Baby Syndrome), soubor neobvyklých poranění dětí, která nemohla být způsobena úrazem. Podobně byl popsán také syndrom nenáhodných zranění dítěte (Non-accidental Injury). Hlubší poznávání a odhalování tělesného týrání dítěte ukázalo, že všechny děti, které jsou vystaveny tělesnému týrání, trpí také psychicky i emocionálně. Toto poznání přispělo k doplnění syndromu bitého dítěte o psychické týrání. V 60. a 70. letech 20. století se k této problematice přidává i sexuální zneužívání dětí a je tak formulován syndrom CAN.¹³

Pro doplnění, dle Dunovského a kol. (1995) anglosaská literatura rozlišuje též **syndrom CSA** (Child Sexual Abuse), tj. syndrom sexuálně zneužívaného dítěte. Tento syndrom byl v roce 1986 zaveden do Americké psychiatrické diagnostiky a statistického manuálu jak diagnóza. Syndrom CSA se vyznačuje takovými symptomy,

---

¹² Kolektiv autorů: Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém. Praha: Ireas, 2007 ISBN 978-80-86684-47-5

¹³ <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospelého-k-díteti/syndrom-can.shtml>

jako jsou například nízká sebeúcta, poruchy spánku, strach, deprese, delikvence, sexuální dysfunkce a zneužívání jiných.¹⁴

V odborné literatuře nalezneme více forem ubližování dítěti, avšak každou z nich lze považovat za nepříznivou pro dítě, **vážně ohrožující jeho tělesný, psychický, sociální i emoční vývoj**. Jeho důsledky si děti mohou nést v celém svém dalším životě i ve vztazích vůči lidem, mohou přestat vnímat svět jako bezpečné místo. Dítě se nemůže nebo dokonce nesmí svěřit se svými problémy, zážitky, starostmi ani radostmi svým rodičům nebo dalším blízkým. Může se stydět, prožívat pocity viny. Důvodů, proč rodiče nechtějí znát problémy svých dětí, je mnoho. Jedním z nich je např. nedostatek času. Naléhavé problémy rodiče bez řešení odsunou, dítě nařknou ze lži a konflikt je okamžitě vyřešen. Neuvědomují si, že dítěti nejen v jeho situaci nepomohli, ale dokonce mu ublížili. Dítě se pak cítí bezmocné.¹⁵

2.2 Rizikové faktory syndromu

Dle Vaníčkové a kol. (2007), rizikové faktory syndromu můžeme identifikovat v pěti rovinách. To tedy znamená, že rizikové faktory přispívají a propojují uvedené příčiny zejména zvyšováním stresové zátěže a vyčerpávají tak kapacitu adaptačních mechanismů, které má každý jedinec ke zvládnání stresu. Jedinec se pak často ocitá v situaci, kterou není schopen řešit, protože jeho adaptační mechanismy pro zvládnání stresu jsou vyčerpány nebo zahlceny.¹⁶

---

¹⁴ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. 1.vyd., Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN: 80-7169-192-5

¹⁵ <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospeloho-k-diteti/syndrom-can.shtml>

¹⁶ Kolektiv autorů: Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém. Praha: Ireas, 2007 ISBN 978-80-86684-47-5

Rizikové faktory syndromu dle Vaníčkové a kol. (2007):

1) Rizikové faktory na úrovni celospolečenské

Sem můžeme zahrnout virtuální realitu, rychlé společenské změny, které vyžadují neustálou adaptaci nebo absenci pozitivních vzorů ve škole, komunitních aktivitách nebo společnosti.

2) Rizikové faktory na úrovni individuálních predispozic dítěte

Toto se týká především genetické zátěže, oslabení plodu v těhotenství, odchylek v osobnosti dítěte, mentální retardace či zdravotního postižení.

3) Rizikové faktory na úrovni rodiny

Zde je zcela chybný výchovný systém rodičů, nebo jsou rodiče závislí na alkoholu nebo drogách.

4) Rizikové faktory na ekologické úrovni

To jsou faktory, které se týkají zhoršeného životního prostředí.

5) Rizikové faktory na kulturní úrovni

Do těchto faktorů patří klima společnosti, mýty a předsudky a negativní vzory dospělých.¹⁷

Dunovský a kol. (1995) přišel s podobným rozdělením faktorů. Jen je rozdělil do třech základních. Jde v podstatě o tytéž jako u Vaníčkové a kol. (2007) jen jsou rozčleněny jinak.

Tři základní rozdělení rizikových faktorů syndromu CAN dle Dunovského a kol. (1995):

První skupinu nazval **rizikovní dospělí, zpravidla primární vychovatelé dítěte**. Jsou to především lidé, kteří trpí nějakou poruchou osobnosti, jsou psychicky nemocní, mentálně retardovaní, nebo mají neurotické potíže. Jejich frustrace se mění v agresi, patří sem i matky s poporodní depresí. Dále tato skupina zahrnuje alkoholiky, drogově závislé, mladé a nevyspělé rodiče, ambiciózní nebo náročné rodiče, workoholiky, osoby v hmotné bídě, bezdomovce, nezaměstnané. Nebo je zde tzv. transgenerační problém, což znamená, že týrají ti, co byli sami týraní, vytvářejí svým dětem deprivativní prostředí,

---

¹⁷ Kolektiv autorů: Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém. Praha: Ireas, 2007 ISBN 978-80-86684-47-5

v jakém vyrůstali sami. Tuto skupinu doplňují sexuální devianti – pedofilové a muži sexuálně hyperaktivní.

Druhou skupinou jsou **rizikové děti**. Zde je poukázáno na odlišnosti dítěte, tj. nízká porodní váha, děti se syndromem hyperaktivity, mentální retardace, vývojová opoždění, smyslové vady. Patří sem dítě plačtivé, apatické, úzkostné, ale také naopak děti, které jsou zlostné, dráždivé, neklidné a provokativní. Děti, které nesplňují očekávání rodičů, tj. děti s lehce sníženými intelektovými schopnostmi, nebo ty, které ve škole neprospívají, tělesně neobratné a nešikovné. Holčičky výrazně ženských tvarů, jemné, koketní, mazlivé.

Poslední skupinou jsou **rizikové situace**. Patří sem jednoznačně styk rizikového dítěte s rizikovým dospělým, náhradní rodinná péče, rozvodová situace, manželské neshody, neplánované otěhotnění – nechtěné dítě – hmotná bída – stres. A bohužel je to i brutalita v médiích a vysoká tolerance k násilí.¹⁸

Lze tedy říci, že spouštěčem akutní agrese, která naplňuje syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte jsou negativní životní události, negativní emoce a dlouhodobá frustrace.

2.3 Následky syndromu CAN

Následky syndromu CAN se projevují řadou příznaků a reakcí, krátkodobých nebo dlouhodobých. Reakce se liší v závislosti na věku dítěte a jeho osobnostním založení. Pokud příznaky trvají déle, přecházejí postupně do posttraumatické stresové poruchy, tedy reakce na závažný stres.

Mezi nejčastější pozorované následky můžeme zahrnout: selhávání ve škole, útky z domova, agrese, odmítání komunikace, neurotické poruchy, tenze, poruchy spánku, úzkosti, pocit viny, sebeobviňování, fobie, depresivní stavy, sklony k sebevraždám, psychosomatické reakce, poruchy sexuálního chování, poruchy v sociálních vztazích, nízké sebehodnocení, poruchy komunikace, neschopnost empatie, zneužívání návykových látek, závislost a poruchu individuálního vývoje dítěte.¹⁹

---

¹⁸ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN: 80-7169-192-5

¹⁹ <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospelého-k-díteti/syndrom-can.shtml>

Dle Bechyňové (2007) je následkem syndromu CAN:

Posttraumatická stresová porucha, která je charakterizována zlhostejněním, zmrtněním, znecitlivěním, odtažením se od klíčových osob a depersonalizací. Posttraumatická stresová porucha mění percepce, motoriku, náladu, paměť a asociace

Psychická deprivace a traumatizace

Transgenerační přenos, což je proces, následkem kterého se vědomě nebo neúmyslně přenášejí vzorce chování na další generace.²⁰

---

²⁰ Kolektiv autorů: Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém. Praha: Ireas, 2007 ISBN 978-80-86684-47-5

3. Příčiny vzniku týrání a zneužívání

Tato kapitola popisuje faktory, které nejčastěji ovlivňují vznik týrání a zneužívání dětí. Je zde rozčleněna a popsána kategorie možných pachatelů, kteří se na týrání a zneužívání podílí. Tato kapitola také definuje a popisuje týrání jako trestný čin.

3.1 Ovlivňující faktory

Faktorů, které ovlivňují počátek týrání a zneužívání je bohužel velice mnoho. Uvedeme si zde tři, které bývají považovány za jedny z nejčastějších narušitelů. Nejhuře zvladatelným aspektem, tedy ovlivňujícím faktorem je **agrese**.

V psychologicko-sociologickém pojetí je agrese chování, které vědomě, se záměrem ubližuje, násilně omezuje svobodu, nebo poškozuje jiné osoby nebo věci. Agrese může vzniknout z afektu, což je krátkodobá, silná a prudká emoční reakce. Agresivitu lze pozorovat u každého jedince. Jedná se o sklon k útočnému jednání a transformuje se do různých podob.²¹ Pro negativní stránku agrese, pro její brutalitu, krutost a hrubou formu se začal používat termín násilí.

Dalším ovlivňujícím faktorem může být **narcismus**. V psychologii hovoříme o strukturální poruše osobnosti, při níž člověk přehnaně oceňuje sám sebe a stejné hodnocení vyžaduje i od svého okolí, které se snaží využívat a ovládat. Sigmund Freud rozlišil dvojí význam pojmu narcismus. První uvádí tzv. **primární narcismus** jako normální stádium dětského vývoje, dokud dítě nezačne rozlišovat mezi sebou a svým okolím - všechno samozřejmě vztahuje samo k sobě. Primární narcismus není klinická diagnóza, ale spíše výkladový pojem. Oproti tomu **sekundární narcismus** je vážná porucha osobnosti, často způsobená vnitřními pochybnostmi o sobě, které pak jedinec kompenzuje až přehnaně sebevědomým a arogantním vystupováním, přehnanými nároky a touhou po veřejném úspěchu a moci.²²

Rodiče – jeden z nejdůležitějších faktorů. Většinou právě u nich je prvopočátek toho, že své děti týrají a zneužívají. Nenechme se ale zmást. Většina rodičů, agresorů,

---

²¹ <http://referaty-seminarky.cz/agrese/>

²² <http://cs.wikipedia.org/wiki/Narcismus>

své vlastní děti miluje, ale jejich osobnost je nezralá, mají nižší míru tolerance vůči stresu a své city neumí dát dítěti dostatečně najevo. Je velice důležité si přiznat, že neexistuje jednoznačný pojem pro špatné zacházení s dítětem a nemůžeme souhlasit nebo se přiklánět k tomu, že mladý rodič, který má nízké vzdělání bude mít tendence k týrání či zneužívání svého vlastního dítěte. Každý případ špatného zacházení s dítětem je výsledkem působení řady faktorů. Vaničková a kol. (2007) ve své knize uvádí, že tyto faktory lze rozčlenit do čtyř základních kategorií. Jsou to **přenos násilí, sociální stres, sociální izolace a nízké zapojení do občanského a komunitního života a struktura rodiny.**²³

3.2 Kategorie možných pachatelů

Pachatel je trestněprávní označení osoby, která je subjektem nějakého trestného činu, protože jej buď přímo sám či prostřednictvím jiného spáchala, pokusila se o něj, případně ho i jen připravovala. Pokud daný trestný čin spáchalo více osob, jde o spolupachatele. Aby byl pachatel trestně odpovědný tak musí být starší 15 let a musí být v době spáchání trestného činu příčetný.²⁴

Špeciánová (2003) ve své knize uvádí, že obecně není možné určit typické vlastnosti, které charakterizují osoby dopouštějící se týrání a zneužívání dítěte. V odborné literatuře jsou uváděny rozličné pohledy na možné skupiny osob, u kterých lze vysledovat obdobné charakterové rysy jejich osobnosti.²⁵ Malá a kol. (1995) poukazují na to, že trýznitelé si všeobecně uvědomují a rozpoznávají nevhodnost svého chování vůči dítěti a jsou schopni svoje chování plně ovládnout. Jsou to lidé, kteří uznávají morální kodex. Zpravidla jsou nezdrženliví, výbušní a nezodpovědní. Citové prožívání se vyznačuje labilitou a citovým chladem, infantilním chováním a pocitů méněcennosti. Z celkového počtu

---

²³ Kolektiv autorů: Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém. Praha: Ireas, 2007 ISBN 978-80-86684-47-5

²⁴ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pachatel>

²⁵ ŠPECIÁNOVÁ, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003 ISBN: 80-86131-44-0

pachatelů se pouze u 1 % prokáže přítomnost duševního onemocnění nebo sexuální poruchy.²⁶

Dle odborníků pachatelé trestných činů týrání svěřené osoby a pohlavního zneužívání mají často problémy s alkoholismem a jinými druhy závislostí. Pod vlivem alkoholu u některých lidí dochází k výraznému odbourání společenských zábran, což může mít za následek sexuální násilí i vůči dětem. Tato tendence se nejčastěji projevuje v rodinách, ve kterých žije matka s dcerou a nevlastní otec.²⁷ Dunovský a kol. (1995) rozdělili pachatele trestných činů týrání do dvou skupin. Jedná se o **rizikové dospělé u fyzického týrání**, což jsou osoby s anomálním vývojem osobnosti, pokud se s psychopatií pojí i agresivní povahové rysy. Problematickými se zde stávají lidé psychicky nemocní, lidé s neurotickými obtížemi – zde se běžně mění chronická frustrace v agresi. Problematictí jsou rovněž alkoholici a toxikomani, mladiství rodiče povahově nevyzrálí a lidé dlouhodobě ve stresu. Druhou skupinou jsou **rizikové dospělí u pohlavního zneužívání**. V tomto případě již nejde o primární vychovatele, ale v úvahu přicházejí i jiné osoby, které přijdou do styku s dítětem v rodině nebo mimo ni. Jedná se zejména o muže, kteří trpí sexuálními úchylkami, nejčastěji pedofilii či pedofilním sadismem.²⁸

V případě sexuálního zneužívání lze na základě odborné literatury stanovit typy pedofilních delikventů. Jsou jimi **situacní pachatelé**, to jsou osoby, které nemají sexuální zaměření orientované na děti a do interakce s dětmi se dostávají z různých příčin. **Preferenční pedofilové** jsou naopak k dětem přitahováni svým abnormálně strukturovaným sexuálním pudem. Skutečný pedofil dítě miluje a nikdy nedochází k penetraci při styku s dítětem, protože praktiky bolestivé pro dítě by jej odradily. U preferenčních pedofilů se vyskytuje vyšší počet obětí než u situačních pachatelů. Mají preferovaný věk, pohlaví dítěte, přičemž dávají přednost chlapcům.

---

²⁶ MALÁ, E., RABOCH, J., SOVÁK, Z.: Sexuálně zneužívané děti. Praha: Psychiatrické centrum, 1995 ISBN: 80-85121-99-9

²⁷ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. 1.vyd., Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN: 80-7169-192-5

²⁸ DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kol.: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. 1.vyd., Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN: 80-7169-192-5

Většina pedofilů je schopna i přes svoji deviaci sexuálního styku s dospělou ženou, jsou schopni oženit se, založit dobře fungující rodinu. Pokud mají vlastní děti, na nich se pohlavního zneužívání dopouštějí zcela výjimečně.²⁹

3. 3 Týrání a zneužívání jako trestný čin

Špeciánová (2003) ve své knize píše, že týráním, zneužíváním či zanedbáváním dítěte se osoba trestně odpovědná dopouští skutku, který může naplnit znaky skutkové podstaty několika trestných činů, zejména však trestného činu týrání svěřené osoby.³⁰

Podle § 215 odst. 1 zákona č. 140/1961 Sb trestního zákona se **týrání svěřené osoby** dopouští trestně odpovědný pachatel, který týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově. Pokud je podezřelému tento čin prokázán hrozí mu trest odnětí svobody v době trvání od šesti měsíců až na šest let. Odnětím svobody na dva až osm let bude potrestán ten pachatel, který uvedený čin spáchá zvláště surovým způsobem, pokud ho spáchá na více osobách, nebo pokračuje-li v páčání takového činu po delší dobu.³¹ Proto je důležité, aby orgány činné v trestném řízení adekvátně zhodnotily povahu a následky zranění.

Trestným činem pohlavního zneužití se podle § 242 odst. 1 trestního zákona dopouští ten pachatel, kdo vykoná soulož s osobou mladší patnácti let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije. Výše trestu je v tomto případě odnětí svobody na jeden rok až osm let. Objektem trestného činu pohlavního zneužívání je mravní a tělesný vývoj dětí. Zákon rozlišuje dvě formy spáchání tohoto trestného činu a to **formu soulože** a **formu pohlavního zneužití**, které je vykonáno jiným způsobem. Za jiný způsob pohlavního zneužití jsou považovány intenzivnější zásahy do pohlavní sféry poškozených osob, které jsou mladší 15 let. Patří sem např. osahávání prsů nebo pohlavních orgánů, které vede k sexuálnímu vzrušení pachatele.³²

---

²⁹ MALÁ, E., RABOCH, J., SOVÁK, Z.: Sexuálně zneužívané děti. Praha: Psychiatrické centrum, 1995 ISBN: 80-85121-99-9

³⁰ ŠPECIÁNOVÁ, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003 ISBN: 80-86131-44-0

³¹ http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_zakon/cast2h6.aspx#par215

³² ŠPECIÁNOVÁ, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003 ISBN: 80-86131-44-0

4. Školství

Čtvrtá kapitola je věnována školství. Školství je obecný termín zahrnující vzdělávání ve všech jeho formách, instituce zabezpečující vzdělávání a podpůrné služby, samotné pracovníky zajišťující vzdělávání a podpůrné služby, jakož i legislativní rámec upravující poskytování vzdělávání a služeb.³³

Tato kapitola tedy definuje pedagogiku, školní pedagogiku, sociální pedagogiku – teoretickou a praktickou část. Popíše spojitost mezi školní a sociální pedagogikou. Dále je tato kapitola zaměřena na vzdělávání pedagogů v oblasti prevence, věnuje se i tomu, jaká mají pedagogové oprávnění a práva.

4.1 Školní a sociální pedagogika

Pedagogika je věda, která se zabývá vzděláváním a výchovou v nejrůznějších sférách života a společnosti. Snaží se objasňovat reálné jevy edukace, jejich určující determinanty, fungování a výstupy edukace a to pomocí exaktních výzkumných procedur. Zásadní je pro ni poznávání a vysvětlování edukační reality, ne její přetváření.

Školní pedagogika probíhá ve školním prostředí, tedy ve škole. Děti se během vyučovacího procesu pod vedením učitele osvojují souhrn dovedností, vědomostí a návyků.

Sociální pedagogika je aplikované odvětví pedagogiky zabývající se výchovným působením na rizikové a sociálně znevýhodněné skupiny mládeže a dospělých. Zaměřuje se rovněž na výchovu a pomoc rodinám s problémovými dětmi, na skupiny mládeže ohrožené drogami a na jedince propuštěné z vazby. Cílem sociální pedagogiky je prevence nebo odstraňování problémů patologického charakteru, sociálně-interaktivní působení na marginalizované skupiny a ty části populace, které jsou ohroženy ve svém vývoji nebo se u nich můžeme setkat s deviantním chováním. Přitom se sociální pedagogika zaměřuje zejména na prostředí a jeho organizaci s cílem utvářet výchovně hodnotové podněty. Dělí se na teoretickou a praktickou.

---

³³ <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0kolstv%C3%AD>

Teoretická část sociální pedagogiky propojuje pedagogické přístupy s teoriemi a poznatky ze sociologie, vývojové psychologie, právní vědy a dalších. Hlavní okruhy problémů jsou: poruchy rodiny a rodičovství, náhradní rodinná výchova a ústavní výchova mládeže, vzdělávání dětí uprchlíků a imigrantů, týrané, zneužívané a zanedbávané děti, děti ohrožené drogami, školní fobie, delikvence a agrese, dětská prostituce a pornografie, sociální klima školy a v neposlední řadě dodržování práv dítěte.

Praktickou část představuje především činnost vychovatelů v ústavech ústavní a ochranné výchovy, dále jsou to instituce vychovávající opuštěné děti a mládež s výchovnými problémy ve věku od třech do osmnácti let. Dětské domovy, diagnostické ústavy a jimi založené školy.

Jak je spjata školní a sociální pedagogika?

Pokud hovoříme o vztahu mezi školní a sociální pedagogikou, tak je třeba zmínit, že sociální pedagogika zkoumá vliv sociálních podmínek na člověka. V tomto případě máme na mysli, že sociální pedagogika zkoumá vliv sociálních podmínek na člověka – zkoumá klima třídy, to jak dané prostředí působí na žáka a jaké podmínky vytváří žákovi k tomu, aby si mohl osvojovat vlastnosti, dovednosti a návyky.

4. 2 Vzdělávání pedagogů v oblasti prevence

Prevence je bezesporu velmi důležitá ve vzdělání každého pedagoga. Je důležité, aby v oblasti primární prevence byl proškolen každý pedagog. Toto školení může absolvovat na vlastní žádost v rámci sebevzdělávání tedy dobrovolně nebo na žádost vedení školy či instituce jako prohloubení znalostí a seznámení se s novými aspekty dané problematiky.

Na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy byl vytvořen dlouhodobý program vzdělávání pedagogů. Do tohoto programu byl zařazen modul, zahrnující problematiku syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte, sexuální výchovy a reprodukčního zdraví. Pedagogická fakulta UK vytvořila programy zaměřené na prevenci ubližování dítěti v závislosti na jeho věku. V dnešní době existuje mimo vysokých škol nemálo vzdělávacích center, která připravují pro pedagogy různé přednášky, školení, jednorázové semináře a kurzy které jsou zaměřeny na to, jak proškolit pedagogy v oblasti prevence. Cílem těchto vzdělávacích kurzů je zprostředkovat pedagogům teoretické znalosti v problematice závislostí a dalších forem rizikového chování, posilovat

kompetentnost a posilovat základní informační servis v oblasti problematiky užívání návykových látek a dalších forem rizikového chování v rodině, napomáhat včasnému rozpoznání užívání návykových látek u dítěte informovat o možnostech efektivního řešení problémů.³⁴

4.3 Oprávnění a povinnosti pedagogů

V této podkapitole budou popsány vybrané paragrafy ze zákona č. 359/1999 Sb. Jedná se o sociálně-právní ochranu dětí a s tím spojená oprávnění a povinnosti pedagogů ve vztahu k případu ohroženého dítěte.

Sociálně-právní ochranou se dle § 1 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb. rozumí zejména: ochrana práva dítěte na příznivý vývoj a řádnou výchovu, ochrana oprávněných zájmů dítěte, včetně ochrany jeho jmění, působení směřující k obnovení narušených funkcí rodiny. Předním hlediskem sociálně-právní ochrany je zájem a blaho dítěte.³⁵

Mezi povinnosti škol, školských zařízení a pedagogů patří:

Sdělování potřebných údajů pro poskytnutí sociálně-právní ochrany dětí, nebrání-li tomu zvláštní právní předpis – je upraveno § 53 odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb.

Pracovní smlouvy pedagogů mohou být ovšem upraveny povinnou mlčenlivostí o skutečnostech, které se pedagog dozvěděl v souvislosti s výkonem svého povolání s odkazem na obecné ustanovení § 73 zákona č. 65/1965 Sb. Pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení upravuje v čl. 13 odst. 13 povinnost všech zaměstnanců ohlašovat řediteli školy své poznatky, které svědčí o tom, že žák je mimo jiné vystaven šikaně či týrání, případně jinému nežádoucímu zacházení ve škole i mimo školu. Povinností každého pedagoga je tedy dostát oznamovací povinnosti oznamující případ týraného, zneužívaného či zanedbávaného dítěte s odkazem na § 168 trestního zákona.³⁶

Špeciánová (2003) na základě vybraných paragrafů a zákonů ve své knize uvádí, že pedagogové jsou ve spolupráci s orgánem sociálně-právní ochrany dětí a zaměstnanců

---

³⁴ <http://www.prevcentrum.cz/Primarni-prevence/Institute>

³⁵ http://ppp3a9.cz/admin/uploads/Vybrane_paragrafy_o_socialne_pravni_ochrane_deti.pdf

³⁶ http://ppp3a9.cz/admin/uploads/Vybrane_paragrafy_o_socialne_pravni_ochrane_deti.pdf

obce s rozšířenou působností oprávněni zjišťovat, jak rodiče nebo jiné osoby odpovědné za výchovu dítěte o dítě pečují, v jakých sociálních podmínkách dítě žije a jaké má chování, §52, zákon č. 359/1999 Sb. Tato pravomoc je též doplněna právem dítěte, které může požádat orgány sociálně-právní ochrany dětí nebo školu a školské zařízení o pomoc při ochraně svého života a dalších práv a tyto subjekty jsou povinny dítěti poskytnout odpovídající pomoc. Pro ochranu ohroženého dítěte je důležité, že dítě má právo požádat o pomoc i bez vědomí rodičů nebo jiných osob odpovědných za jeho výchovu. Dle ustanovení §49 zákona č. 29/1984 Sb. o soustavě základních, středních a vyšších odborných škol (školský zákon) školy zabezpečují výchovu a vzdělávání, bezpečnost a ochranu, zdraví žáka při činnostech, které přímo souvisí s výchovou a vzděláváním a soustavně vytváří podmínky pro bezpečnost a ochranu žáka a kontrolují jejich dodržování.³⁷

---

³⁷ ŠPECIÁNOVÁ, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003 ISBN: 80-86131-44-0

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5. Empirický výzkum

V této kapitole je popsán výzkum a jeho provedení. Je zde popsáno zkoumané prostředí, jsou zde analyzována data získaná dotazníkovým šetřením. Vše shrnuje a popisuje empirická stat'.

5.1 Popis prostředí

Obec Žiželice v okrese Kolín, kde byl výzkum prováděn leží ve Středních Čechách, severovýchodně od města Kolín. Mají 1351 obyvatel a v roce 2011 zde bylo evidováno 720 adres. Žiželice leží v katastrálním území Žiželice nad Cidinou o rozloze 5,28 km². Do obce vedou silnice III. třídy, okolo obce vede dálnice D11. Nejbližší exit 62 je vzdálen 4 km v Chlumci nad Cidlinou.³⁸

Tuto obec jsem si do svého výzkumu zvolila, protože se zde nachází Základní škola T. G. Masaryka, tedy místo, kde pracuji jako učitelka. Základní školu bychom charakterizovali takto:

Základní škola T. G. Masaryka Žiželice, okr. Kolín je součástí sítě základních škol. Její součástí je i školní jídelna, školní družina a klub. Škola je samostatnou právnickou osobou, příspěvkovou organizací zřízenou Obcí Žiželice. Její činnost je vymezena zákonem č. 561/2004 Sb.

Výchovně-vzdělávací koncepce vychází ze základní úvahy: Jako základní škola chceme poskytnout žákům základní vzdělání ve smyslu vědeckého poznání a v souladu se zásadami vlastenectví, humanity a demokracie, poskytnout jim všeobecný přehled a v souladu se současnými trendy jim dát dobré základy cizího jazyka a práce na počítačích. Své úsilí zaměřujeme ve všech oblastech tak, aby naši absolventi byli kvalitně připraveni pro praxi i pro další studium. Hlavní předměty vycházejí z okruhů rámcového vzdělávacího programu - RVP.

---

³⁸ [http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDi%C5%BEelice_\(okres_Kol%C3%ADn\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDi%C5%BEelice_(okres_Kol%C3%ADn))

Budova základní školy je umístěna při hlavní silnici směr Kolín – Chlumeck nad Cidlinou; před školou je park, který tvoří zvukovou izolaci. Za školou je prostorné hřiště s běžeckou dráhou a školní pozemek pro výuku pracovních činností.

Ve školní budově je kromě kmenových tříd tělocvična, multimediální učebna vybavená 15 novými počítači pro žáky, počítačovým zázemím pro učitele a dataprojektorem, pracovna pro výuku přírodovědných předmětů, učebna hudební a výtvarné výchovy, které jsou také vybavené moderní audiovizuální technikou. Dále se na naší škole nachází pracovna technických činností, cvičná kuchyňka, žákovská knihovna, školní družina, a školní kuchyně s jídelnou.

Škola je zapojena do různých programů, např. Školní mléko, Ovoce do škol, Helpík a Recyklohraní. V rámci projektu EU peníze do škol se zaměřila zejména na čtenářskou gramotnost, finanční gramotnost, počítačovou gramotnost, posílení výuky angličtiny, environmentální výchovu a prevenci patologických jevů.

Žáci navštěvují po celou školní docházku standardní třídy, svůj zájem, talent nebo zaměření si mohou rozvíjet v nepovinných předmětech nebo povinně volitelných předmětech a kroužcích.

Vzdělávání probíhá podle školního vzdělávacího programu (ŠVP) pro základní vzdělávání, jehož součástí je i školní vzdělávací program pro školní družinu. Zvláštní péče je věnována žákům se speciálními poruchami učení (SPUCH) a vadami řeči (IVP, speciální nácvik mimo vyučování, individuální přístup, logopedický nácvik).

Vzhledem k nízkému počtu žáků má škola udělenou výjimku z počtu žáků. Máme devět postupných ročníků rozdělených do osmi tříd (4. a 5. ročník jsou spojené). Školní družina má jedno oddělení, slouží pro žáky I. stupně. Školní klub nabízí několik kroužků, do kterých se podle zájmu mohou zapojit žáci všech ročníků.³⁹

5.2 Analýza dat získaná dotazníkovým šetřením

Výzkum byl proveden u žáků 9. třídy. Počet dětí ve třídě je 12. Dále byly mezi respondenty tři pedagogičtí pracovníci – jedná se o výchovného poradce, metodika

---

³⁹ <http://www.zszizelice.cz/?show=content.1&art=2>

prevence a zástupkyni ředitelky školy. Výzkum byl cíleně prováděn v 9. třídě. Počet respondentů je nižší, protože, jak se píše výše, jedná se o obecní školu s menším počtem dětí. Celkový počet respondentů je tedy 15 (12 dětí a 3 dospělí), celkový počet otázek je 12. Předmětem výzkumu bylo zjistit, zda se dotazovaní setkali s někým, kdo byl týrán, nebo jakým dalším způsobem mu bylo ublíženo a jak se tento jedinec projevoval v kolektivu.

Dotazník, v podobě prezentované respondentům, je součástí příloh na konci této práce.

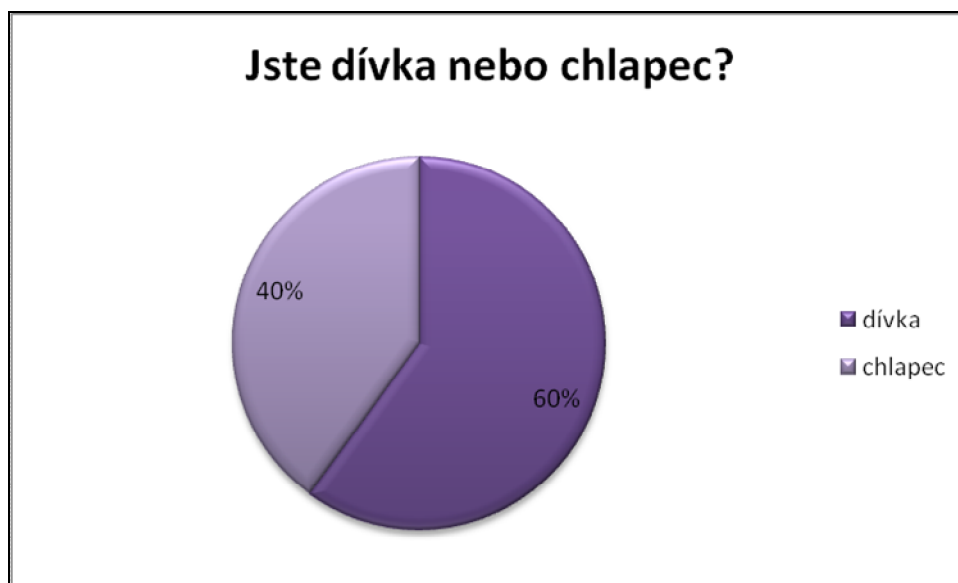
Otázka č. 1

Z dotazníkového šetření, ohledně pohlaví respondentů bylo zjištěno, že odpovědělo 9 dívek a 6 chlapců.

Jste dívka nebo chlapec?	
dívka	9
chlapec	6

Zdroj: vlastní výzkum

Graf k otázce č. 1:

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 2

Z uvedených výsledků vyplývá, že všichni dotazovaní ví, co je to týrání, znají tedy nějakou definici, či si umí představit na základě jiných informací, jak se projevuje.

Víte, co je to týrání?	
ano	15
ne	0

Zdroj: vlastní výzkum

Otázka č. 3

Tato otázka se ptala na skutečnost, zda se dotazovaný setkal(a) s někým, kdo byl týraný.

Setkal(a) jste se s někým, kdo byl týraný?	
ano	12
ne	3

Zdroj: vlastní výzkum

Graf k otázce č. 3:

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že většina dotazovaných se setkala a byla v kontaktu s někým, kdo byl týraný. Procentuálně je to 80% dotazovaných.

Otázka č. 4

V otázce č. 4 byli respondenti dotazováni, zda se poškozený(á) projevoval(a) nějakými příznaky, které by poukazovaly na týrání.

Projevoval(a) se poškozený(á) nějakými příznaky?	
ano	10
ne	2
nevím	3

Zdroj: vlastní výzkum

Graf k otázce č. 4:

Zdroj: vlastní výzkum

67% dotazovaných uvedlo, že poškozený(á) projevoval(a) příznaky, které symbolizovaly týrání.

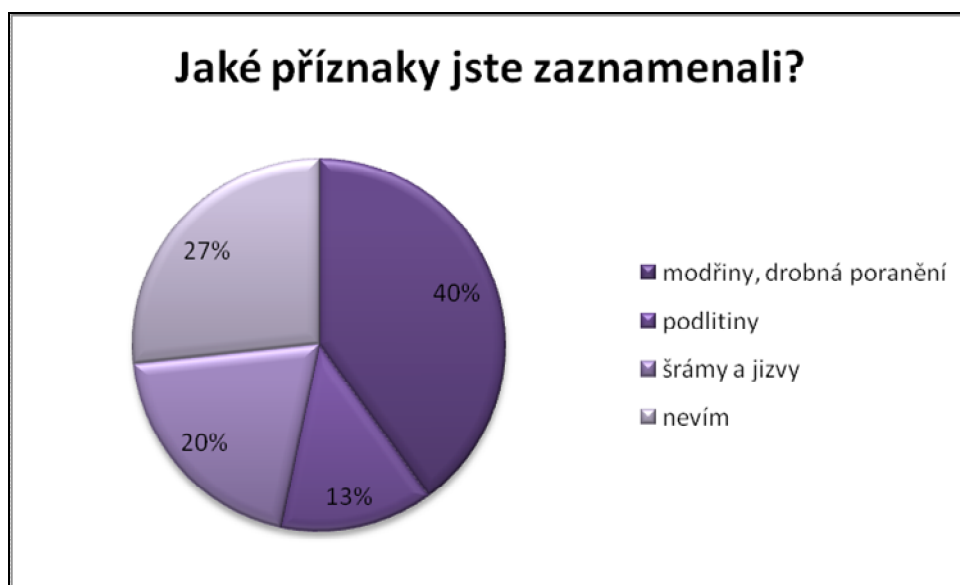
Otázka č. 5

V otázce číslo 5 byli respondenti dotazováni, jaké konkrétní příznaky zaznamenali

Jaké příznaky jste zaznamenali?	
modřiny, drobná poranění	6
podlitiny	2
šrámy a jizvy	3
nevím	4

Zdroj: vlastní výzkum

Graf k otázce č. 5:

Zdroj: vlastní výzkum

40% dotazovaných zaznamenalo u poškozeného modřiny a drobná poranění, 13% podlitiny, 20% šrámy a jizvy a 27% dotazovaných uvedlo, že nevědí.

Otázka č. 6

Šestá otázka zjišťovala, zda se bylo ptáno poškozeného na to, co se mu stalo.

Ptal(a) jste se poškozeného, co se mu stalo?	
spadl(a), zakopl(a)	7
nehoda při sportu	4
řekl pravdu	1
nevím	3

Zdroj: vlastní výzkum

(možnost odpovědi „nevím“, je zde z toho důvodu, že ve třídě jsou i noví žáci, kteří o dané problematice nevěděli)

Graf k otázce č. 6:

Zdroj: vlastní výzkum

46% dotazovaných projevilo zájem a poškozené(ho) se zeptali co se jí/mu stalo.

Otázka č. 7

Otázka č. 7 se dotazovala na to, zda byl na případ možného týrání upozorněn někdo další.

Upozornil(a) jste na toto někoho dalšího?	
učitele	4
své rodiče, jiného dospělého	6
pracovníka sociálně-právní ochrany dětí	2
nevím	3

Zdroj: vlastní výzkum

(možnost odpovědi „nevím“, je zde z toho důvodu, že ve třídě jsou i noví žáci, kteří o dané problematice nevěděli)

Graf k otázce č. 7:

Zdroj: vlastní výzkum

40% dotazovaných upozornilo na své podezření své rodiče či jiného dospělého, 27% učitele a 13% pracovníka sociálně-právní ochrany dětí. V tomto případě si myslím, že oněch 13% jsou pracovníci ZŠ, kteří byli dotazováni.

Otázka č. 8

V otázce č. 8 bylo zjišťováno, jak se poškozený(á) projevoval(a) v kolektivu.

Jak se poškozený(á) projevoval(a) v kolektivu?	
zamlklý, nesoustředěný, plachý	10
agresivní	2
nevím	3

Zdroj: vlastní výzkum

Graf k otázce č. 8:

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu jednoznačně vyplývá, že poškozený(á) byl zamlklý, nesoustředěný a plachý.

Otázka č. 9

V této otázce bylo zkoumáno to, jaký měl(a) poškozený(á) prospěch, jak zvládal(a) učivo.

Jaký měl poškozený prospěch?	
známky od 1 do 3	4
známky od 4 do 5	8
nevím	3

Zdroj: vlastní výzkum

Graf k otázce č. 9:

Zdroj: vlastní výzkum

Graf jednoznačně ukazuje, že poškozený(á) učivo zvládal(a) s většími obtížemi. Zde můžeme poukázat i na výsledek předchozí otázky a to, že špatný prospěch může souviset také s tím, že se poškozený(á) ve školním prostředí projevoval nesoustředěně, což může vést k horšímu vnímání a pochopení učiva.

Otázka č. 10

Tato otázka zjišťovala, jaké pohlaví měl poškozený(á)

Jednalo se o chlapce nebo o dívku?	
dívka	12
chlapec	0
nevím	3

Zdroj: vlastní výzkum

(možnost odpovědi „nevím“, je zde z toho důvodu, že ve třídě jsou i noví žáci, kteří o dané problematice nevěděli)

Otázka č. 11

V této otázce byla hledána odpověď na to, jak zúčastnění smýšlejí o dalším psychickém vývoji jedince.

Jaké má týrání vliv na další psychický vývoj?	
byl týrán, bude týrat	4
bude samotářský, plachý, uzavřený	4
při včasné pomoci povede normální život	4
nevím	3

Zdroj: vlastní výzkum

Graf k otázce č. 11:

Zdroj: vlastní výzkum

Z grafu vyplývá, že si dotazovaní myslí, že další psychický vývoj jedince bude buď při včasné pomoci normální a jedinec povede normální život, ale také, že jedinec bude samotářský, plachý a uzavřený. Dotazovaní se přiklání i k tomu, že kdo sám byl týrán, bude v budoucnu týrat.

Otázka č. 12

Poslední otázka zjišťovala, zda dotazovaní vědí, jak postupovat v případě toho, že mají podezření na někoho kdo je týrán / zneužíván.

Víte jak postupovat při podezření na týrání / zneužívání?	
ano	15
ne	0
nevím	0

Zdroj: vlastní výzkum

Z tabulky vyplývá, že většina dotazovaných si myslí, že ví, jak postupovat při tomto podezření.

5.3 Empirická stat'

Za účelem této bakalářské práce byl v rámci studijní praxe proveden výzkum, prostřednictvím dotazníku. Výběr respondentů byl cílený. Jednalo se o žáky 9. třídy Základní školy T. G. Masaryka v obci Žiželice v okrese Kolín. Dále byli mezi dotazovanými tři cíleně vybraní pedagogičtí pracovníci této školy. Jednalo se o výchovného poradce, metodika prevence a zástupkyni ředitelky školy. Počet dotazovaných byl tedy 15, otázek bylo 12. Všechny dotazníky se vrátily vyplněné.

Je třeba zdůraznit, že důvodem, proč bylo pro výzkum (respektive dotazníkové šetření) vybráno tak málo respondentů je to, že byl výzkum cíleně zaměřen právě na žáky 9. třídy, kteří se v minulosti ve své třídě setkali s týraným spolužákem. Počet dětí v této třídě je 12 protože se jedná o obecní školu, kterou navštěvuje menší počet dětí. Uvedení pedagogičtí pracovníci byli vybráni pro navýšení respondentů, ale také z důvodu jejich kvalifikace, praxe a zkušeností. Za účelem získání více respondentů pro dotazníkové šetření jsem oslovila ještě dvě kolínské školy. Bohužel vedení školy se postavilo proti tomu, aby bylo na jejich škole šetření provedeno, i když bylo seznámeno s tím, o jakou problematiku se jedná.

Dotazníkového šetření se tedy zúčastnilo 60% dívek a 40% chlapců. Všichni dotazovaní, tedy 100% ví, co je to týrání, znají tedy nějakou určitou definici, či vědí, jaký čin / jaké činy si za tímto slovem představit.

80% dotazovaných se setkala s někým, kdo byl týraný / zneužíván. 67% uvádí, že zaznamenali i příznaky, jež značily případné týrání / zneužívání poškozeného / poškozené. V 40% se jednalo o modřiny a drobná poranění dalších 13% zaznamenalo podlitiny. Většina dotazovaných se poškozeného samozřejmě ptala, co se mu stalo, ale poškozený uváděl klasické výmluvy, nehoda, úraz. Pouze jeden dotazovaný uvádí, přiznání poškozeného na tuto otázku.

40% dotazovaných uvádí, že na tuto skutečnost upozornilo své rodiče, či jiného dospělého. 13% odpovědělo, že byl upozorněn pracovník sociálně-právní ochrany dětí. Domnívám se, že 13% jsou pedagogičtí pracovníci, kteří na základě svých profesních zkušeností věděli, kam se s takovým podezřením obrátit.

Dle dotazovaných se poškozený(á) projevoval(a) v kolektivu uzavřeně, nesoustředěně a plaše, dva dotazovaní poukázali na agresivní chování. Prospěch

poškozeného se pohyboval dle klasifikace na stupni 4 – 5, což tedy vypovídá o tom, že učivo zvládal(a) velmi obtížně.

Většina dotazovaných uvedla, že poškozenou byla dívka. Dotazovaní také na základě otázky uvádí, že další psychický vývoj týraného / zneužívaného jedince bude normální pouze v případě, že bude poskytnuta včasná pomoc, 26% uvádí, že poškozený jedinec bude plachý, uzavřený a dalších 26% si myslí, že pokud byl týrán, tak bude v budoucnu sám týrat.

Pozitivní je, že 100% dotazovaných uvedlo, že vědí, jak postupovat, v případě podezření týrání / zneužívání.

Ze studijní praxe i z uvedeného dotazníkového šetření jsem dospěla k názoru, že dotazovaní, v tomto případě děti základní školy jsou částečně informovaní o problému týrání / zneužívání. Z tohoto důvodu se domnívám, že je zde vhodná spolupráce sociálního pedagoga, samozřejmě ve spolupráci s učiteli. Sociální pedagog zde může uplatnit své znalosti v oblasti primární prevence a tím se snažit předcházet sociálně patologickým jevům. Věřím, že žáci ocení, když jim kromě jejich učitelů a výchovného poradce bude někdo jiný předávat informace a dosahovat výchovných cílů nenásilnou formou, např. formou rozhovoru, nebo hry. Sociální pedagog by měl být k dispozici také rodičům dětí a v případě ohrožení sociálně – patologickými jevy by jim měl být schopen navrhnout řešení a snažit se pomoci.

ZÁVĚR

Závěrem této práce je důležité zmínit, že na přirozený vývoj a výchovu dítěte má vliv několik činitelů. Těmi, pro dítě nejdůležitějšími jsou bezesporu rodiče, jako jeho primární vychovatelé. Patří sem ale také okolní prostředí, instituce, které dítě navštěvuje, kultura média a spousta dalších.

Bohužel i přes stále snadnější přístup k informacím, které máme v dnešní době k dispozici, přes stále větší snahu odborníků, pedagogů a dalších v oblasti prevence, dochází stále k nárůstu týraných a zneužívaných dětí.

Týrané a zneužívané dítě se ve společnosti projevuje buď velmi plaše, je uzavřené, snaží se separovat od ostatních, nebo naopak je agresivní a bolest, která je mu působena chce způsobit i jiným, ať už slovními útoky nebo násilím. Proto je zde důležitý včasný zásah orgánů činných v trestním řízení, lékařů, pedagogů, psychologů a dalších odborníků. Nedílnou součástí terapie poškozeného je i velká pomoc a podpora okolí, při snaze jedince navrátit se do společnosti.

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jak se týrané a zneužívané děti projevují ve společnosti, školním prostředí, mezi vrstevníky a mezi dospělými, jaký vliv mají dané skutečnosti na jejich psychiku a jejich další vývoj.

Na základě přiloženého dotazníkového šetření jsem dospěla k závěru, že takový jedinec se ve většině případů snaží chovat nenápadně, izoluje se od ostatních, aby odvrátil pozornost od toho, co je mu páčáno, jak je mu ubližováno. Někdy je schopen i velké agrese, aby svou bolest mohl předat dál, ať už slovními útoky, či fyzickým napadáním. Jedinec chce, aby trpěl i někdo jiný.

V případě, že je poškozený dotazován na projevy fyzického týrání, jako jsou modřiny, drobná poranění, podlitiny a další, tak ve většině případů na otázku jak se mu to stalo, lže. Vymýšlí si různé historky, jejichž cílem je vztáhnout pozornost na svou nešikovnost – pád, nehoda a další.

Prospěch poškozeného je spíše horší, učivo zvládá spíše obtížně, což je logické, protože psychika takového jedince je narušená tím, co je mu působeno, že se nedokáže plně soustředit a vnímat učivo. Na základě dotazníkového šetření lze předpokládat, že

pokud se jedinci dostane včasné pomoci, je v budoucnosti schopen normálního plnohodnotného života. Tento předpoklad mi potvrdilo i pár náhodně dotázaných odborníků.

V průběhu práce se mi tedy podařilo získat odpovědi na stanovené otázky, čímž byl splněn i cíl mé práce.

RESUMÉ

Práce se dělí na dvě části teoretickou a praktickou a obsahuje pět kapitol. První čtyři kapitoly patří do části teoretické, pátá je praktická – empirická.

První kapitola definuje tělesné týrání, psychické týrání, sexuální zneužívání a zvláštní formy týrání a zneužívání. Tato kapitola podrobně popisuje problematiku těchto jevů.

Druhá kapitola definuje a popisuje syndrom CAN, příčiny jeho vzniku, ale také následky, které s sebou tento syndrom přináší.

Ve třetí kapitole jsou popsány příčiny vzniku týrání a zneužívání, ovlivňující faktory, které se podílí na příčinách tohoto vzniku. Dále tato kapitola odhaluje i kategorii možných pachatelů a trestný čin týrání a zneužívání.

Školní a sociální pedagogika, vzdělávání pedagogů v oblasti prevence popisuje čtvrtá kapitola. Ta se dále zaměřuje na oprávnění a povinnosti pedagogů.

Pátá kapitola patří do praktické – výzkumné části. Zde je popsáno zkoumané prostředí, jsou zde analyzována data získaná dotazníkovým šetřením. Závěr této kapitoly tvoří empirická stať, kde je vše shrnuto.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

Odborné publikace:

- 1) DUNOVSKÝ, J., DYTRYCH, Z., MATĚJČEK, Z., a kolektiv: *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995.
- 2) ELLIOTOVÁ, M.: *Jak ochránit své dítě*. Praha: Portál, 1991, 173 s.
- 3) Kolektiv autorů: *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Praha: Ireas, 2007.
- 4) MALÁ, E., RABOCH, J., SOVÁK, Z.: *Sexuálně zneužívané děti*. Praha: Psychiatrické centrum, 1995, ISBN: 80-85121-99-9.
- 5) ŠPECIÁNOVÁ Š.: *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003.
- 6) VANÍČKOVÁ, E., HAJD-MOUSSOVÁ, Z., PROVAZNÍKOVÁ H.: *Násilí v rodině. Syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1995, 47s, ISBN: 80-7184-008-4.

Internetové zdroje:

- 7) http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni_zakon/cast2h6.aspx#par215 ze dne 6. 1. 2013
- 8) <http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0kolstv%C3%AD> ze dne 12. 1. 2013
- 9) [http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDi%C5%BEelice_\(okres_Kol%C3%ADn\)](http://cs.wikipedia.org/wiki/%C5%BDi%C5%BEelice_(okres_Kol%C3%ADn)) leden 2013
- 10) <http://cs.wikipedia.org/wiki/Narcismus> únor 2013
- 11) <http://cs.wikipedia.org/wiki/Pachatel> únor 2013
- 12) http://ppp3a9.cz/admin/uploads/Vybrane_paragrafy_o_socialne_pravni_ochrane_deti.pdf březen 2013
- 13) http://ppp3a9.cz/admin/uploads/Vybrane_paragrafy_o_socialne_pravni_ochrane_deti.pdf březen 2013
- 14) <http://referaty-seminarky.cz/agrese/> březen 2013
- 15) <http://www.prevcentrum.cz/Primarni-prevence/Instituce> březen 2013
- 16) <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospelého-k-dítěti/syndrom-can.shtml> březen 2013

- 17) <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospeleno-k-diteti/syndrom-can.shtml> duben 2013
- 18) <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospeleno-k-diteti/syndrom-can.shtml> duben 2013
- 19) <http://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/rodina-v-problemove-situaci/rizikove-chovani-dospeleno-k-diteti/syndrom-can.shtml> duben 2013
- 20) http://www.zachranny-kruh.cz/kriminalita/sexualni_zneuzivani_deti_2.html duben 2013
- 21) http://www.zachranny-kruh.cz/kriminalita/zvlastni_formy_tyranu_a_zanedbavani.html duben 2013
- 22) <http://www.zszizeice.cz/?show=content.1&art=2> duben 2013

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1: Dotazník předkládaný dětem a vybraným zaměstnancům Základní školy T.G. Masaryka, v obci Žiželice, okres Kolín.

Příloha P2: Obrázek bitého dítěte

Příloha P3: Obrázek krevního výronu na vnitřní straně rtu po úderu do obličeje

PŘÍLOHA P1:

Dotazník pro žáky 9. třídy ZŠ a vybrané pedagogy

Zdroj: vlastní výzkum

Dobrý den,

Jmenuji se Irena Trmalová a jsem studentkou Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, Institutu mezioborových studií v Brně, obor sociální pedagogika. Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma „Týrané a zneužívané dítě jako sociálně pedagogický problém.“ Tato práce je zaměřena na základní aspekty této problematiky.

Vyplněním tohoto dotazníku mi pomůžete získat informace pro výzkum, který je součástí mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní, veškeré výsledky budou sloužit pouze pro účely této práce.

Předem děkuji za Vaši ochotu a čas strávený nad tímto dotazníkem.

1. Pohlaví

- a) dívka
- b) chlapec

2. Víte, co je to týrání?

- a) ano
- b) ne

3. Setkal(a) jste se s někým, kdo byl(a) týraný(á)?

- a) ano
- b) ne

4. Projevoval(a) se poškozený(á) nějakými příznaky?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

5. Jaké příznaky jste zaznamenali?

- a) modřiny, drobná poranění
- b) podlitiny
- c) šrámy a jizvy
- d) nevím

6. Ptal(a) jste se poškozeného, co se mu stalo?

- a) spadl(a), zakopl(a)
- b) nehoda při sportu
- c) řekl pravdu
- d) nevím

7. Upozornil(a) jste na to někoho dalšího?

- a) učitele
- b) své rodiče, jiného dospělého
- c) pracovníka sociálně-právní ochrany dětí
- d) nevím

8. Jak se poškozený(á) projevoval(a) v kolektivu?

- a) zamlklý, nesoustředěný, plachý
- b) agresivní
- c) nevím

9. Jaký měl poškozený prospěch?

- a) známky od 1 do 3
- b) známky od 4 do 5
- c) nevím

10. Jednalo se o chlapce nebo dívku?

- a) dívka
- b) chlapec
- c) nevím

11. Jaké může mít týrání vliv na další psychický vývoj?

- a) byl týrán, bude týrat
- b) bude samotářský, plachý, uzavřený
- c) při včasné pomoci povede normální život
- d) nevím

12. Víte, jak postupovat při podezření na týrání / zneužívání?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

S poděkováním a přáním hezkého dne

Irena Trmalová

Příloha P2:

Obr. Bité dítě

(Dunovský a kol., 1995)

Příloha P3:

Obr. Krevní výron na vnitřní straně rtu po úderu do obličeje

(Dunovský a kol., 1995)